

„Štajerc“ izhaja vsaki ponedeljek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krone, za pol in četrta leta razumno; za Ogrsko 4 K 50 vin, za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računi naročnina z ozirom na visokost poštnine. Naročnina je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6 v.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Prutu, gledališko poslopje števil. 3.

Slane Tobi, ki si nas kmete ljubili!

Kmetički stan, srečen stan!

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznani (inseratov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Stev. 2.

V Ptuj v nedeljo dne 9. januarja 1910.

XI. letnik.

Čudne cvetke prvaške dolednosti.

(Izvirni dopis.)

A)

Kakor znano priredila je c. k. kmetijska družba lanske leto ob priliki jesenskega sejma (Herbstmesse) razstavo goveje živine za Spodnji Štajer.

Vsled velikih stroškov za predpriprave in darila obrnila se je c. k. km. družba na različne zavode in okr. zastoje na Sp. Štajerskem s prošnjo za podporo; branila pa se tudi ni vzeti najmanjše svote od posameznikov. Kdo bi pač bil prvi poklican v ta namen kaj darovati? Mi pač mislimo, da naši vse hvale vredni gospodi prvaški državni in deželni poslanci! Ker pa imajo ti hermetično zaprte žepce, če se gre za gospodarsko stvar, bi pač prišli še kot resni v poštev gospodi slovenski osrednji odborniki kmet. družbe; ja samemu trdit, da bi ti gospodki bili moralno zavezani, za to stvar kaj storiti, tembolj ker so ja s časnim blagom procej osrečeni.

Ali bo menda kdo dvomil, da bi c. k. profesor, deželni odbornik in posestnik lepih, kakor se je svoječaso trdilo deloma na deželne stroške prenovljenih vinogradov, ne zmogel 10 kron? Ali bi morda kdo v Trbovljah trdil, da bi mogel „sultan“ Roš zavoljo take svote moral en travnik prodati? Ali bo morda kdo mislil, da bi cementni bogataš Mursa iz Krapja krido napravil, če bi žrtvoval par kronic v ta koristni namen? Ob času državnoborskih volitev so se ti gospodje kot kandidati prvaških strank prilizovali kmetu in se kaj ponašali z njihovim arcom; seveda so ob tej priložnosti udrihali po Nemcih, kateri baje „Slovenecem kruh sajedaajo“. In glej ga šmenta, za razstavo vsi slovenski posamezniki skupaj niti počen groš niso darovali, medtem ko je en sam nemški osrednji odbornik, gospod veleposestnik Klammer v Ebensfeldu, 100 kron k darilam prispeval, katere so se v pretežni večini slovenskim kmetom podarila.

V zahvalo za ta velikodušni nemški čin pa so liberalni kolovodje kmet. podružnice v St. Jurju n. j. ž. poslali našemu bika z imensko tablico „Nemec“ v razstavo... Mimogrede naj omenimo, da bi to neokusnost bil lahko dež. potovalni učitelj Jelovšek preprečil, ako bi ga njegov asistent Zupanc preveč v narodni hujakariji ne podučeval!

B.

Bilo je v vročem poletju, ko je izmozgani slovenski kmet pšenico spravjal in v potu svojega obraza mlatil, ko so zapustili njegovi kolovodji in poslanci svoja mesta in šli na razna letovišča.

Kaj bi bilo bolj naravno nego misel, da je šel dr. Korošec v Prevorze kože pasti, hofrat Ploj nekam v ormoški kraj brinje obirati, in ostali slovenski poslanci vsak v kako skrito gorsko vas dotičnega volilnega okoliša, da si nasrkajo svežega zraka in dobijo boljše nazore za rešitev propalega kmetijstva.

Ne dragi, varamo se — vse drugi okus imajo naši prvaški veljaki in poslanci; kaj jim mar za sveži zrak na kmetah, kaj za nove nazore, kaj za imenitno geslo „Svoji k svojim“? „Mi smo mi“ — si misli ta gospoda in si poišče lepe kraje z obilo zabave. In tako so zašli tudi slovenski odrešeniki na Rogaško Slatino, kajti fletna zabava je tam sigurna...

Videli smo „Vaslovana“ Tavčarja, viteza brinjeve veje hofrata Ploja, kranjskega notarja Hudovernika, če smo ga prav spoznali ruskega romarja Hribarja in več drugih.

V narodnostni gonji se je pač najbolj odlikoval kranjski notar Hudovernik, ki ima Štajerko za ženo; njemu je vsak nemški napis tr v peti. Ker pa je uvidel, da v Rogaškem okraju ne najde ljubljanske barabe, katere bi potrgale napise tablice, hotel je to z lepa doseči. Med drugimi ogovoril je tudi neko znano gostilničarko približno takle: „Gospa, pri Vas je kaj fletno, prav dobro smo shranjeni, dobro vino imate, kuhinja je izbitna, postrežba točna, prostori zračni, vse bi bilo in mi bi gotovo dostikrat k Vam zahajali (menda iz Ljubljane! opomba črkostavca), ko bi nam ne branil Vaš nemški napis“. — Smejljaje odgovori pametna gostilničarka: „Veseli me, da ste z gostilno zadovoljni, ne razumem pa, kako Vam more v prvem nadstropju pribita napisana tablica ugoditi; ista je že dolgo leta na istem mestu in tudi ostane, dokler bom jaz posestnica!“ — Nekoliko ogorčeno lice gospoda Hudovernika se je šele razvedrilo v veliki dvorani alatinških toplic, ko je neka dobro izšolana pevka prepevala lepe nemške pesmi; po končanem petju je neprestano ploskal in kelnerji so trdili, da je ta pevka hčerka vaslovanskega velepolitika Tavčarja in da ima za čas bivanja v toplicah „narodni dispens“...

C.

Hofrat Ploj, za katerega so bili ob času državnoborskih volitev vsi mašniki na nogah, za katerega srečno izvolitev se je v mnogih cerkvah izpostavljalo presveto rešnje Telo, zapustil je lažikmetako svezu kmalu po volitvi in zdajci je postal poprej angelako čisti hofrat največji grešnik; naravnost nečuvano so ga napadali ravno isti listi, kateri so ga poprej v sedma nebesa povzdigovali. Z eno besedo: ves duhovniški aparat lavantijake škofije, kateri se brez-pogojno klanja mlečozobnemu kaplanu Korošcu, je v potu svojega hinavskega obraza delal na to, da je lastnemu izvolčevu ugled spodkopal...

In glej čuda! Po prizadevanju prejšnjega klerikalnega redakterja, sedaj župnika pri Sv. Roku ob Sotli Segula, imenovala je klerikalna občina Sv. Rok ob Sotli „grešnika“ hofrata Ploja častnim članom, brez da bi Ploj le za en čin vedel, s čem je občini le za en koruzni štanek koristil.

D.

Marsikateri se bo še spominjal na nekega slovenskega državnoborskega poslanca, ki je kot glavno poslančevno nalogo stavil, prav pogosto interpelirati v državni zbornici zavoljo samonemških poštinih pečatov in enakih napisov na

poštinih karioolah in straniščih. Mož je ob rojstvu nove volilne postave precej na nagloma umrl in slovenska javnost je kmalu njegove „narodne zasluge“ pozabila. To mi tem lažje trdim, ker se slovenski poslanci niti toliko ne brigajo za njegove zemeljske ostanke, da bi rajnkemu bili prikrbeli vsaj slovenski nagrobni napis. — Njemu — koji se je ja vedno kot poslanec toliko za slovenske napise potegoval, postavila je žalujoča vdova, globoko užaljena od slovenske nehvalečnosti, nemški nagrobni napis in vsak, kateri obišče St. Jurski mirodvor, lahko bere ta kuriozni napis, kateri se približno tako-le glasi:

„Hier ruhet im Frieden der hochwolgeborene Herr Hugo von Berka, deutscher Reichsritter und österreichischer Reichsratsabgeordneter“ etc. etc.

Mi pa še pristavimo: „schmählich vergessen von seinen „brati Slovani“, die er im Leben so heiss geliebt“...

Upamo, da bo to naročno zlo g. dr. Kurovec tako hitro, ko bo izvoljen za državnega poslanca, z energično protestno interpelacijo odstranil.

Počakajmo torej!

E.

V osrednjem odboru c. k. kmetijske družbe za Štajersko stojijo na braniku za slovenske pravice trije hrabri junaki, to so: diplomat Robič, paša Roš in modrijan Mursa. Samoumevno je, da če se gre pri kaki razpravi za zadeve slovenskih podružnic, nemški člani osrednjega odbora že iz kulantnosti pastijo prvo besedo prvaškim odbornikom. Kaki kozli pa se potem vstrelijo, kaže sledeča dogodba. Vsako leto odlikuje osrednji odbor od raznih podružnic predlagane več ali manj zaslužne osebe, in tako sta bila med drugimi Slovenci tudi predlagana g. nadučitelj Franc Praprotnik, po vsem Spodnjem Štajerju znan kot imenitni strokovnjak v sadjereji, mož kateri je osivel v borbi za kmetički napredek, mož kateri gotovo zasluži naslov: „oče sadjereje v gornji savinjski dolini“, in pa ormoški notar Geršak, kateri se pač ne more ponašati, da bi njegovo ime, še manj pa njegove zasluge, poznalo širno kmetičko občinstvo na Spodnjem Štajerskem; poznajo ga le ubogi ormoški kmeti po njegovih mastnih računih...

In glejte, prvaška trojica v osrednjem odboru si je kaj modro potahtala. Ker v prvaških strankah vedno juristi prvo vlogo igrajo in učiteljem le skromni prostorček nakazujejo, mora tudi od kmet. družbe biti brez ozira na zasluge, gospodu notarju prva čast; in tako se je zgodilo, da je notar in slov. hujakaš Geršak dobil srebrne, mnogozasluženi učitelj Praprotnik pa bronaste kolajno. Veliko samosatajevanja je takrat kot delegat osebno navzoči gospod nadučitelj Praprotnik moral imeti, da ni z glasno javno odklonitvo odlike svoje čute izrazil. In nihče se do danes še ni ganil, da bi to krivico popravil.

F.

Nemški člani javnih korporacij in zavodov na Spodnjem Štajerskem v pretežni večini za njih poslovanje nič ne zaračunajo ali pa volijo

njih postavno določeno plačo sirotnemu zakladu, šoli itd.

Tako je n. pr. bivši župan Stiger svojo plačo kot župan v korist sirotnemu fondu v celoti odklonil, gospod veleposestnik Klammer v Ebensfeldu, je ob priliki premiranja in licenciranja goveje živine, svoje diete kot distriktni načelnik v korist pospeševanja živinoreje okraju podaril itd. itd.

Čisto drugače pa ravna naš slovenski veljaki. Tako nam je iz čisto zanesljivih virov znano, da so se pustili gizdavi gospod „financar“ Povalej kot načelnik krajnega šolskega sveta v Št. Jurji na južni železnici ob priliki stavbe novega šolskega poslopja vsa pota mastno plačati in ker je to seveda še premalo zneslo, so naročili ta visoki gospod pri neki mariborski (menda celo nemški) firmi, 4 krasne in precej dragocene spominske table brez odbovega sklepa na stavbini račun, da slavijo na veke drago plačunega šolskega načelnika „financarja“ Povaleja. — Živio Povalej!

G.

Pred nekaj dnevi govoril je napredni poslanec Ornig v deželnem zboru o potrebi in pomenu železnice Dunaj-Spljet (ker bi ta proga za Spodnji-Stajer ravno v zdaj pozabljenih delih dežele Ptuj-Rogatec-Brežice novo življenje povzročila). Čujte in strmite! Vsi slovenski poslanci obeh taborov so Ornigu, katerega pri vsaki priliki v njih cunjah na najsirovejši način blagijo, burno pritrdjevali in s tem manifestirali za to progo.

In glejte čudno! Isti Benkovič, kateri je v deželnem zboru Ornigu pritrdjeval, isti mož dela gotovo z vednostjo vseh slov. poslancev za hrbtno, proti zelo delavnemu železniškemu odboru Rogatec-Brežice in in toraj tudi posredno proti progi Dunaj-Spljet.

Ta slovenski junak, kateri je bil za svojo „narodno poštenost“ od Slovenca Dr. Serneca gajžlan, boče naenkrat novi železniški odbor ustanoviti, hujša proti staremu, kateri si je edino pametno in izpoljivo progo v svoj program vzel, Benkovičeva proga pa je šele izpoljiva, kadar se bo osebnim in tovarni promet v zraka-plovih vršil.

Sveti Arh na Pohorju, v Silvestrovi noči 1909/10.

Somišljeniki!

Leto dni je zopet preteklo in „Stajerc“ stopa pred Vas s trdnim prepričanjem, da ste bili doslej z njim zadovoljni in da mu bodete i v bodoče zvesti ostali. To pač lahko povdarjamo, da kar smo obljubili, to smo tudi držali! Naše geslo je in ostane:

resnica,

pa naj bode lepa ali grda, naj nas zato hvajlo ali proklinjajo, — mi smo se resnice držali, mi se je še danes držimo in storili bomo to i zanaprej! Zato pa pravimo: Kdor noče resnice ališati, ta naj se le naroči na prvaške liste! V naših vrstah je prostora le za prijatelje resnice.

„Stajerc“

se bode v bodočem letu strogo držal svojega do-sedanjega stališča. Brez ozira na otročje pravke, da smo „nemčurji“ in „brezverci“, hodili bomo svojo pot naprej, ne da bi le za toliko ponehali, kolikor je za nohtom črnega. Naš program ostane vedno enak in se glasi:

Proč z vse nesrečno politiko! Bodočnost kmeta, obrtnika in delavca leži v gospodarskem delu! Slovenski in nemški naprednjaki, združeni roke v rok, bodejo zmagali!

To je naše mnenje, za katerega se bomo borili tudi v bodočem letu. Kar odkrito povemo, da bomo peljali odločni boj proti vsem, ki hočejo na troške vbojega ljudstva dobro živeti, ki sramotijo slovensko ljudstvo v javnosti, ki nas hočejo podjarmiti in vreči pod podplate petlikujučega farja ter prvaškega dohtarja.

Zvesti ljudstvu, zvesti kmetu

bodoče ostati! Zato pa Vas kličemo na delo, Vas vae, ki se ne bojite tihogov, ki čutite pro-

palost prvaške politike, ki poznate lakoto, ki morate krvavo delati za kosček kruha, — Vas kličemo in dramimo.

Na delo za naš list!

Nabirajte novih naročnikov, poravnajte zaostalo naročnino, zahtevajte list v kavnarnah, gostilnah in brivnicah, razširjajte ga! V nobeni hiši, ki napredno misli, ne sme „Stajerc“ manjkati!

Tri (3) krone

košta „Stajerc“ za celo leto! To malo svoto pač vsakdo lahko žrtvuje!

Na delo, somišljeniki!

Politični pregled.

Cesar je potrdil sledeče sklenjene postavbe: pooblastilno postavbo, proračunski provizorij za prvo polleto 1910, postavbo o kontingentu alkohola, postavbo glede konzularnega sodništva, in postavbo glede pospeševanja živinoreje ter porabe živine.

Štajerski deželni zbor se je pečal pretekli četrtak s postavnim načrtom glede zvišanja doklade na pivo. Zvišanje samo ob sebi je bilo zasledaj z malo večino odklonjeno. Pač pa se je sprejel okvirni zakon, ki velja do 31. marca 1910 in pusti deželnemu zboru pravico, določiti to doklado z 2—4 K. Skoraj gotovo je torej, da se bode zvišanje doklade sklenilo. V ostalem sprejel je deželni zbor še par postavb, odnosno jih izročil tozadernim odsekom. Dr. Kukovec se je parkrat grozovito osmešil. Mož postaja vedno bolj otročji. Eno je p. le pogruntal. Ko se je namreč Benkovič v njega zaganjal, mu je poklical v spomin — paši bič! To je bil šunder! Kmalu bi se stekli. Kaplan dr. Korošec se je zopet v večjem govoru odklonil. Povedal je zopet, da hoče štajersko deželo razbiti in vae jugoslovanske pokrajine združiti. To je stara pesen te pobožne gospode, ki se navdušuje za veleizdajniške vzpe. Pošteno je Korošcu poal. Waatian posvetili. Na razpravo prišel je tudi predlog glede povečanja hiralnice in bolnišnice v Ptuj. Po pojasnilu posl. Orniga se je predlog odseka izročil.

Koroški deželni zbor je sklican za 17. januarja. Tudi dalmatinski deželni zbor stopi ta dan skupaj, galski pa že 11. januarja.

Velikanske eleparije v snezku več milijonov rublov so odkrili zopet v Rusiji v ministerstvu za javna dela. Če vse vlake se je pokradlo.

Pionirski oddelci se bode letos zelo povečalo. Vstvarilo se bode namreč pol-kompagnije (80 mož).

Politika in tatvina. Neki češki poštni uradnik je že opetovano pisma nemškega ministra Dr. Schreinerja ukradel. Namesto da bi se dotična pisma adresatu dostavila, objavili so jih nakrat češki listi. Lepi možje!

O pokojnemu prestolonasledniku Rudolfo, odnosno o okoliščinah njegove smrti, prinašajo razni listi zopet odkritja. Preiskati se danes ne more, koliko je na teh novicah resnice. Nekateri trdijo, da se je Radolfa ustrelilo in sicer da ga je cela vrsta oseb napadla. Drugi trdijo, da se je sam ustrelil in sicer obenem, ko se je baronica Vecsera zastrupila. Enkrat bode prišla še resnica o tej žalostni na dan. Zanimivo je, da je Rudolf opetovano izjavil, da so klerikalci njegovi največji sovražniki.

Novi koleki. Davčna oblast nam poroča: S 1. januarjem pridejo novi koleki in prodajo, medtem ko se bode dosedanji (emisija 1898) s 31. marca popolnoma iz razprodaje potegnili. Doslej veljavne koleke se torej po 31. marcu ne sme več rabiti, kajti oni so potem brez veljave in bi bil vsakdo, kdor jih rabi, tako kaznovan, kakor da bi spleh ne kolekoval. Pač pa se te stare koleke od 1. marca do 31. maja v zalozah in prodajalnah kolekov za nove izmenja in to brezplačno. Po 31. maju pa se jih niti ne izmenja.

Absinski kralj Menelik veliki zmagovatelj nad Italijani, leži na smrtni postelji.

Kitajska mornarska komisija potuje zdaj po Evropi in se je tudi našemu cesarju poklonila.

Na Ruskem je umrl veliki knez Mihajl. Pri pogrebu, katerega se je tudi car udeležil, so bile izredne varnostne priprave. Bali so se anarhistov.

Črnogorski kralj Nikita praznuje 50 letnico svojega „vladanja“, ako se sme njegovo večno prelivanje krvi „vladanje“ imenovati.

Dopisi.

Št. Peter medv. sele. Gotovo boste mislili, dragi bralci, da je naš Šentpeter čisto zaspal, a vendar ni tako. Danes, dragi čitatelji, Vam vemo zopet nekaj povedati. V zadnji številki piše „Naš dom“ da so se maraške izvalili orli v naši bližini. Do sedaj smo ališali, da se orli valijo bolj po skalovju, a sedaj pa se tu pri nas. Pravijo, da se pri nas v Št. Petru v župnišču valijo. In res pogosto sliši v župnišču razbijanje in kričanje, da je človeka strah. Bog ve, kako se bojo kaj zvalili, ko preveč razbijajo, ker včasih pravijo, da tista koklja ne zvali dobro, ko preveč tolče po jajcih in tako mislimo vai, da tudi v župnišču ne bo kaj prida. Sedaj še pa nekaj, dragi čitalci! Na Štefanovo pridem do cerkve, pa vidim na vaški lipi nek list. Ko pa stopim bliže, pa čujte in strmite kaj je bilo? — „Vabilo na plesni venček, ki ga priredi izobraževalno društvo v župnišču. Na obilno udeležbo vabi odbor“. In popoldan so se pa res zbirali fantje in dekleta v farovžu. Kaj so imeli? Ne vemo natanko. Menda so že plesali. — Za danes naj bo dovolj! Prihodnjic še izpregovorimo več. Namreč, če sme tudi šolska mladina zraven biti. Pa kaj, gospod nadučitelj nima časa, frajle pa tudi ne! Mladi opzovalec.

Sv. Peter medv. sele. Kakor vedno, šel je tudi letos naš župnik po hišah delit blagoslova božjega. Pa kakor se nam vidi, mu je malo za blagoslov, ampak bolj na arcu mu ležijo lepe kronice, kajti v hiše, kjer je slutil, da nič ne dobi, ni zašel, ter se izgovarjal, da v take hiše, kjer berejo „Stajerc“, ne gre. Pane Gomilek, dobro Vas poznamo po knofih! Pa tako bosta pri nas malo opravili in lahko se še deset in stokrat tako repčente! — Pravili ste, da bi radi šnops napravili in svoje župnjake, da bi se ne več prodajal in ne pil. Prosimo Vae, gospod Gomilek, kje se pa več šnopsa proda in popije, ko ravno pri klerikalnem „bindišu“ krumarju Gaspernesu Simeku? Še med sveto malo ni miru. Glejte raje, da bo ta pobožen klerikalček pridne k sveti maši zahajal, ne pa da ga vidimo vsake kvatre enkrat. Tedaj — tedaj — tedaj z dobrim zgledom naprej, pa bo vae dobro. Nas naprednjake in naš list pa le pri miru pustite in se ne jesite toliko na prižnici, ker jeza škoduje. . . . Vsevedec.

Meša. Dragi „Stajerc“. Ni dobro, če predolgo časa nič ne prinašate, ljudje postanejo prevzetni. Troj navadni dopisalec je zbolel, ker so mu pretili z ubojem, smrtno in s peklom. Še z bajtice svoje si ne upa revež ubogi, ker se boji, da bi mu kosti zmele. Pa res nič ni „špajsa“. Odkar so „velečasitiga“ g. kaplana Kranjca na javnej cesti do dobrega preklestili, ker je taka prezlata dnšica kristjanica, nič ni kaj varno več hoditi po Hočki vasi, češ lahko bi jih tudi nedolžneš „izfaal“, kajti noč je temna. Pa ker sem ravno kar o kaplanu Kranjcu sinil, naj se še malo bavim s tim ljubljencem celega sveta. Bila je pred mesecem deputacija pri knezoškofu, ter se pritožila čez kaplana Kranjca in njegova vnebo-pijoča dejanstva ter prosila, da se ta žalostni duhovnik takoj prestavi. To se je pri škofijstvu sicer obetalo, a Kranjc žali Bog še danes pri na. svoje lahke podplate semtertja nosi. Ko je izredel, da so ga možje pri škofijstvu tožili je bil ves besen ta gospodek. Jokal se je do bode cela fara k protestantom prestopila, ako bi njega res prestavili. O ti ostudni farizejec, ti si jih pač delal, sedaj še d v c protestanta, delal s trojo neznansko ljubeznijo do svojega bližnjega. Nam se pa dozdeva, da so ti farizejski zdihljeji Kranjčevi naravnost hudo razžaljenje g. dekana Grušovnika in vseh drugih bivših dušnih pastirjev Hočkih. Zadanje sicer tudi ni pohvalil ampak prav ostudno oblatil, le da bi sebe porfarbal. Pero noče teči do besed nem u poročanju. Da, da Kranjcu je najlažše, najgrše sredstvo prijetno, da bi le sebe malo opral. Tako je tudi za hrbtno poljil svojega sokaplana g. Lehen-a, da neki ta pijanci in lumpa po gostilnah. O ti farizejec, na tak način bi ti rad pozornost svojih oblastij od sebe na drugega obračal. O ti poštna duša ti! Kaplan Kranjc, proč